

La utilitat del costat fosc

Joan Esculies

L'abril de 1931 les esquerres proclamen la República. S'aconsegueixen avenços, però hi ha moltes discussions. L'octubre de 1934, Lluís Companys proclama alguna cosa semblant a la independència de Catalunya i l'empresonen. El juliol de 1936, els militars se solleven i hi ha molts assassinats a la rereguarda. Les esquerres es barallen el maig de 1937. El gener-febrer de 1939, Franco guanya la guerra...

En essència aquest és l'esquema que la majoria de ciutadans té del període republicà a Catalunya. Una concepció que es recolza en dos fonaments. El primer és que la Història, en comptes de ser entesa i, per

tant, ensenyada a partir de continuïtats i discontinuïtats es presenta com una successió de dates per recordar. Pics enmig dels quals hi ha valls ermes, com si d'un a un altre s'hi hagués arribat amb un salt o tot just sabent que enmig van passar coses en les quals no cal entretenir-se.

El segon és que les publicacions acadèmiques —vinguin condicionades pel punt anterior, per commemoracions o perquè és més senzill aconseguir finançament institucional vinculat a dates concretes— s'han focalitzat també en aquestes dates.

Això fa que, tret d'aspectes concrets, com el vot femení o l'esforç en educació i

cultura, moltes altres consecucions republicanes, com la regulació de contractes laborals i convenis col·lectius, l'ampliació d'assegurances socials, la millora de salaris, el dret de vaga, la igualtat jurídica de la dona respecte al marit, la protecció de les vídues, la major autonomia dels municipis i els traspassos de competències a la Generalitat, es desconeixin.

Una cara A de polítiques republicanes que només és posada en valor de manera puntual pels partits que avui se'n senten hereus, mentre s'omet la cara B, les zones fosques del període. Unes ombres imprescindibles que el matisen, que li donen complexitat i que doten el passat d'una dimensió que el fa verament útil per al present, perquè actuen de salvaguarda contra mitificacions que només condueixen al victimisme.